Posudek vedoucího na diplomovou práci Andreje Sosny „Miesto pravdy v dielach Ernesta Gellnera a Erica Voegelina“

Andrej Sosna postavil vedle sebe heterodoxního konzervativce Erica Voegelina a o něco méně heterodoxního liberála Ernesta Gellnera jako diagnostiky moderního totalitarismu, teoretiky občanské společnosti a zároveň epistemology, kteří své odlišné koncepce pravdy propojili se svou kritikou odvrácené strany modernity a vizí svobodného politického řádu. Sosna ukazuje, že oba do jeho středu stavějí občanskou společnost a svěřují klíčovou důležitost vzdělání, ale každý chápe jeho funkci odlišně. Pro Voegelina má spočívat v osvojování sokratovsko-platónského vhledu o nepřekročitelném rozdílu mezi transcendentním místem pravdy a imanentním místem pobytu člověka, který si ji nikdy nebude moci přivlastnit jako majetek, jenž má plně k dispozici. Přijetí života v nejistotě, ale přesto obráceného k absolutnu, je posledním zdrojem ctností svobodných občanů.

Také Gellner podle Sosny akcentuje vazbu mezi vzděláním a svobodou, ale z jiného důvodu. „Modulární člověk“ modernity totiž není schopen realizovat příležitosti, které mu nabízí, bez osvojení vysoké kultury. Gellner nezpochybňuje, že také velká část moderních lidí potřebuje ukotvovat svou existenci v transcendentnu. Vztah k němu však má být soukromou záležitostí každého a veřejné instituce se mají opírat o racionalitu spjatou s moderní zkušenostní vědou, nikoliv o metafyziku. Oba myslitelé se podle Sosny shodují v odmítnutí směšování posvátného a profánního, transcendentního a imanentního, které je podle nich typické pro totalitní režimy. Jeden však mu chce zamezit důrazem na nemožnost zpředmětnění („imanentizaci“) transcendentna, druhý na privatizaci vztahu k němu.

Ačkoliv se v konvenčním pohledu Voegelin a Gellner jeví jako představitelé zcela se vylučujících pozic, Sosna byl s to na této a dalších otázkách ukázat, jak se jejich argumenty také občas protnou, byť vycházejí z jiných předpokladů a směřují k jiným závěrům. Považuji práci za vydařenou a navrhuji ji hodnotit jako *výbornou.*

Pavel Barša